

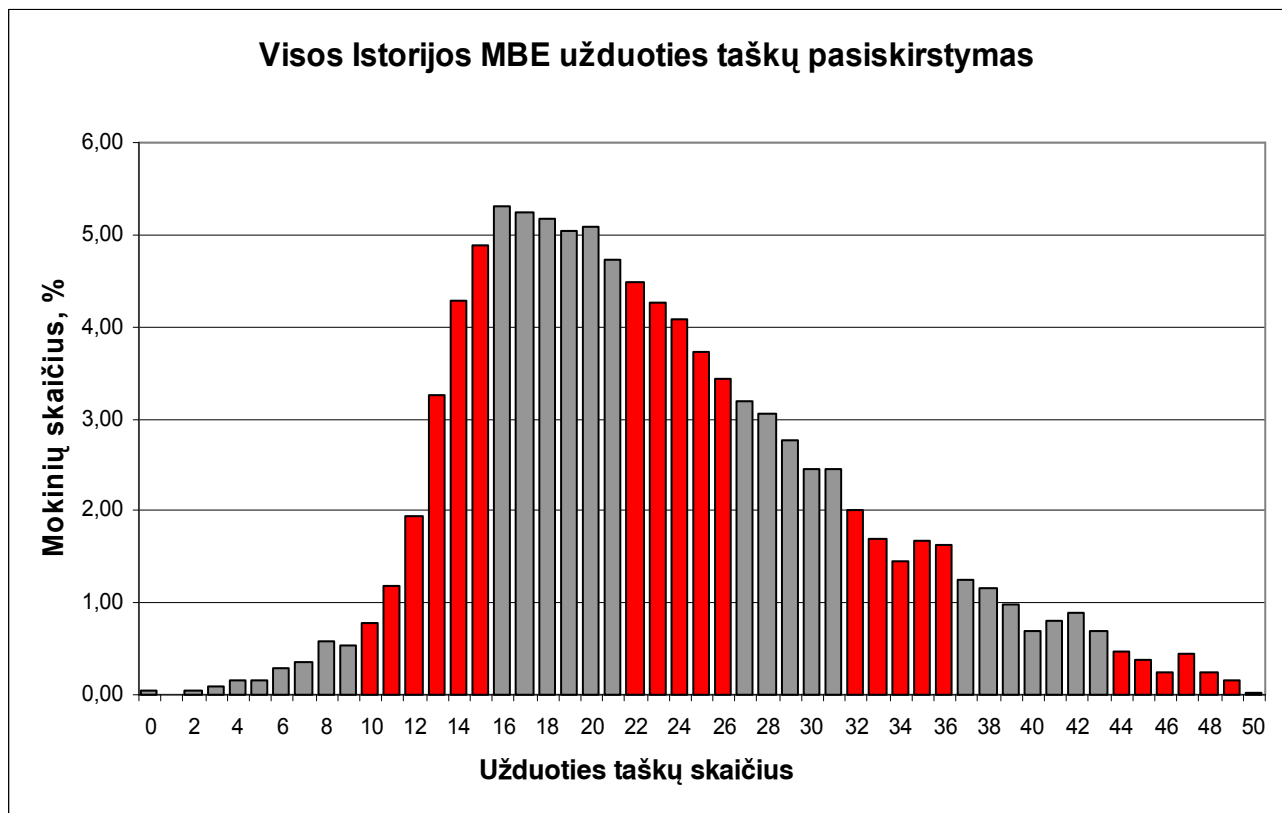

2007 M. ISTORIJOS MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ KOKYBINĖ ANALIZĖ

IVADAS

2007 m. birželio 6 d. istorijos mokyklinį brandos egzaminą laikė 12 751 kandidatas. Visa mokyklinio istorijos egzamino užduotis buvo vertinama 50 taškų. Norint išlaikyti egzaminą, reikėjo surinkti ne mažiau kaip 10 taškų. Tai sudarė 20 proc. visų galimų taškų. Maksimali pasiekta taškų suma buvo 50 taškų. Istorijos mokyklinio brandos neišlaikė 290 kandidatų, t. y. 2,27 proc. jų laikusiųjų. Dėl įvairių priežasčių 2243 kandidatai į egzaminą neatvyko. Mokyklinio istorijos brandos egzamino mokinių darbų vertinimas yra kriterinis. Darbus pažymiais įvertina NEC vertinimo komisija, vadovaudamasi vertinimo instrukcija ir pateikta vertinimo skale, kurioje nurodoma, koks pažymys rašomas už tam tikrą mokinio surinktų taškų skaičių.

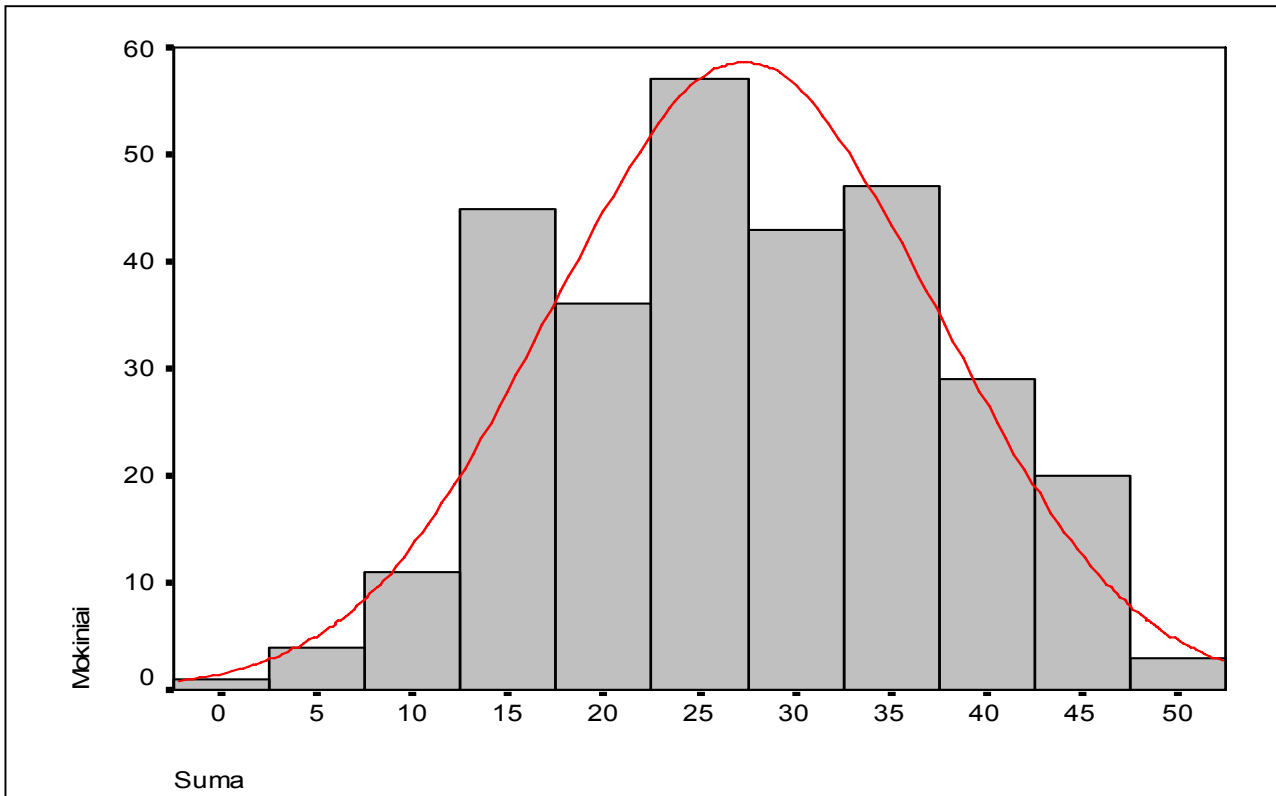
Istorijos mokyklinio brandos egzamino užduoties taškų vidurkis – 23,12 taško. Taškų pasiskirstymas pateiktas diagrama (žr. 1 pav.).

1 pav. Mokyklinio brandos egzamino užduoties taškų pasiskirstymas (vienodai nuspalvinti gretimi stulpeliai atitinka tą patį pažymį).

Buvo pervertinti (iš naujo įvertinti) 296 istorijos mokyklinio brandos egzamino darbai. Pažymių pasiskirstymą po pervertinimo iliustruoja 2 pav. diagrama.

2 pav. Mokyklinio brandos egzamino pažymių pasiskirstymas po pakartotinio vertinimo

UŽDUOTIES PAGRĮSTUMAS

2007 m. istorijos mokyklinį brandos egzaminą laikė mokiniai, kurie istorijos dalyko mokėsi pagal Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos Bendrąją programą ir išsilavinimo standartus 11–12 klasei, patvirtintus ŠMM 2002 m. rugpjūčio 21 d. (Įsakymas Nr. ISAK-1465).

Kaip nurodo istorijos egzamino programa, mokyklinis brandos egzaminas skirtas mokinių išsilavinimo lygiui patikrinti, jų istorijos mokymosi rezultatams įvertinti. Mokyklinio brandos egzamino užduotys yra orientuotos į toki vidurinės mokyklos programa apibrėžtą istorijos žinių, supratimo ir gebėjimų lygį, koks yra būtinas kiekvienam vidurinį išsilavinimą įgijusiam asmeniui.

Mokykliniu istorijos brandos egzaminu siekiama patikrinti ir įvertinti mokinių žinias apie svarbiausius Lietuvos ir pasaulio istorinės raidos faktus, reiškinius, procesus, jų esminius bruožus, tarpusavio sąsajas, istorines sąvokas ir asmenybes, visuomenės ir jos raidos problemų supratimą, nustatyti, kaip mokiniai geba suvokti, nagrinėti, kritiškai vertinti ir interpretuoti istorijos šaltinius.

Istorijos brandos egzamino programoje istorijos kursas išdėstytas 16 temų. Mokyklinio egzamino tematika yra paprastesnė, nedetalizuota taip išsamiai kaip valstybinio. Mokyklinio egzamino struktūra pateikta 1 lentelėje.

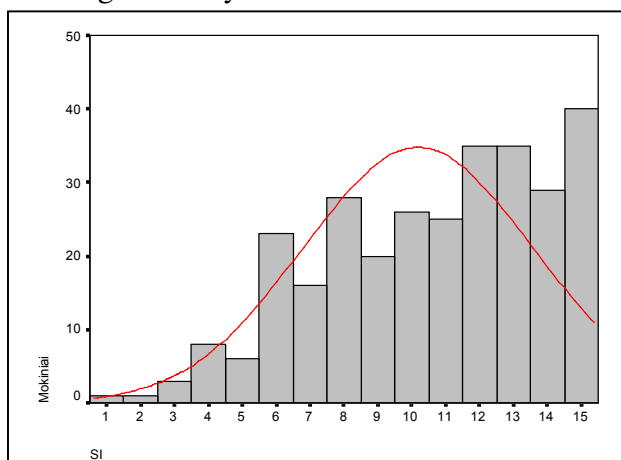
1 lentelė. Mokyklinio brandos egzamino matrica

Temos (Pasaulio istorija – 50 proc., Lietuvos istorija – 40 proc.)	Žinių ir supratimo klausimai	Žinių taikymo, gebėjimo analizuoti ir vertinti klausimai	%
Senovė ir viduramžiai	1, 17, 20, 23	16, 17, 18, 19, 21, 22, 22, 23	25 (12 kl.)
Naujieji amžiai	2, 25, 25, 26, 27, 29, 30	24, 27, 28, 28, 29, 30	25 (13 kl.)
Naujausioji istorija (XX a.)	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 33, 33, 34, 35, 36, 36, 37, 38	31, 32, 34, 35	40 (20 kl.)
Politinis šiuolaikinės visuomenės gyvenimas	10, 11, 12, 13, 14		10 (5 kl.)
	70 (32 kl.)	30 (18 kl.)	

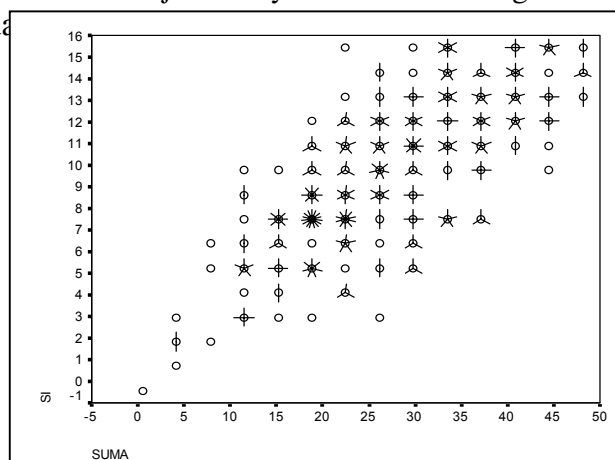
2007 m. mokyklinio istorijos brandos egzamino užduotis atitiko mokyklinio egzamino programos temas. Mokyklinio egzamino užduotyje buvo tikrinamos mokinių žinios iš visų istorijos laikotarpių. Užduotyje buvo klausimų iš Romos civilizacijos, reformacijos, tarpukario, fašizmo ideologijos, viduramžių socialinio gyvenimo, lietuvių tautinio atgimimo laikotarpio, Vakarų Europos politinio gyvenimo po II pasaulinio karo bei politinio šiuolaikinės visuomenės gyvenimo temų. Visos šios temos nurodytos istorijos egzamino programoje. Taigi mokyklinio istorijos egzamino užduotyje nebuvo tokių klausimų, kurie nėra minimi istorijos egzamino programoje. Kaip ir numatyta mokyklinio brandos egzamino matricoje, kiekvienam istorijos laikotarpiui užduotyje buvo skirtas atitinkamas klausimų skaičius. Nežymiai išsiskyrė klausimų pasiskirstymas pagal žinias ir gebėjimus. Truputį daugiau, nei numatyta matricoje, buvo klausimų, skirtų tikrinti mokinių gebėjimui analizuoti ir vertinti.

UŽDUOTIES VEIKIMAS

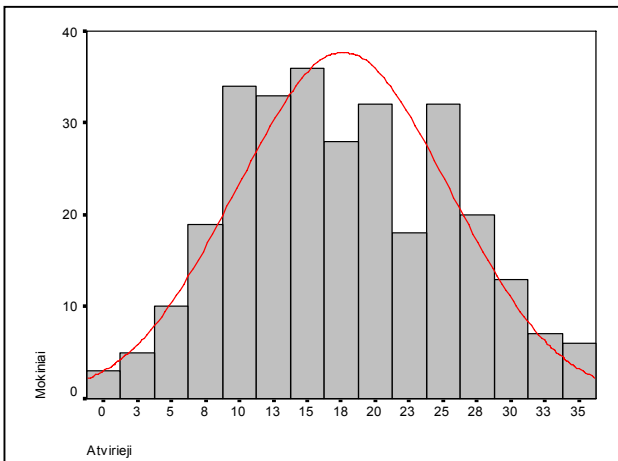
Egzamino užduotis metodiniu požiūriu sudaryta iš dviejų dalių. I dalis – 15 klausimų, į kuriuos atsakant reikėjo pasirinkti vieną teisingą atsakymą iš keturių pateiktų variantų. Teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. 2007 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino

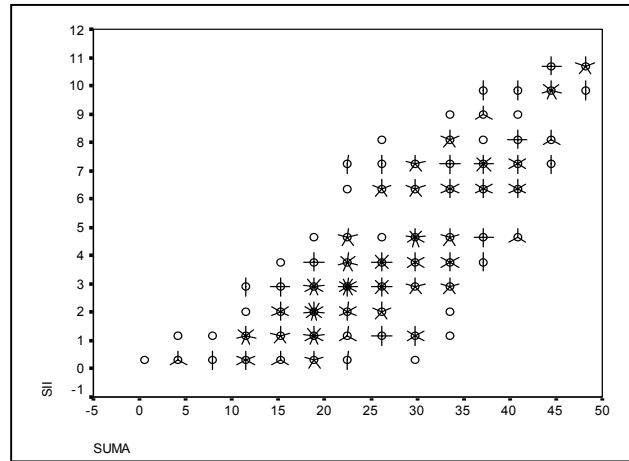
3 pav. Taškų, gautų po pakartotinio vertinimo už užduoties I dalies klausimus su pasirenkamaisiais atsakymais, pasiskirstymas.

4 pav. Egzamino užduoties I dalies ir visos užduoties po pakartotinio vertinimo rezultatų santykis.

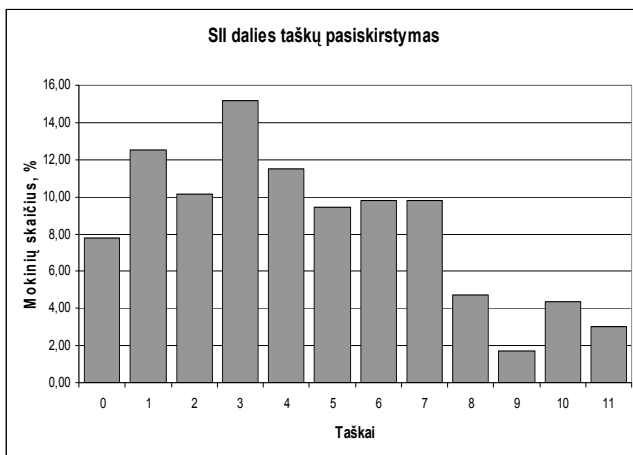
5 pav. Taškų, gautų po pakartotinio vertinimo už užduoties II dalies klausimus, pasiskirstymas.

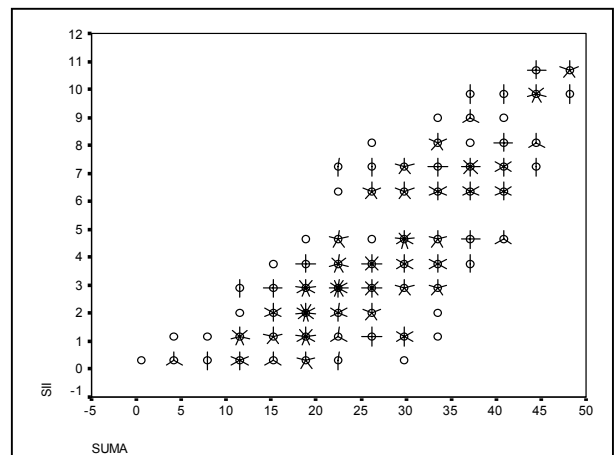
6 pav. Egzamino užduoties II dalies ir visos egzamino užduoties po pakartotinio vertinimo rezultatų santykis.

Egzamino II dalį sudarė 16–38 klausimai (iš viso 23 kl.), paremti istorijos šaltinių (tekstų, iliustracijų, žemėlapių) analize (žr. 5 ir 6 pav.). Juose reikalauta parodyti istorijos žinias ir gebėjimą analizuoti bei vertinti patį dokumentą, atpažinti įvykius ir procesus, susieti pateiktą informaciją su žinomu istoriniu kontekstu. Egzamino II dalyje buvo trys šaltinių blokai. 16–23 klausimai (SII) buvo skirti vidurinių amžių istorijai, 24–30 klausimai (SIII) skirti Lietuvos naujųjų laikų istorijai ir 31–38 klausimai (SIV) skirti darbui su žemėlapiu. Toliau pateiktos diagramos rodo, kaip po pervertinimo atskiros egzamino užduoties dalys koreliavo su visa egzamino užduotimi.

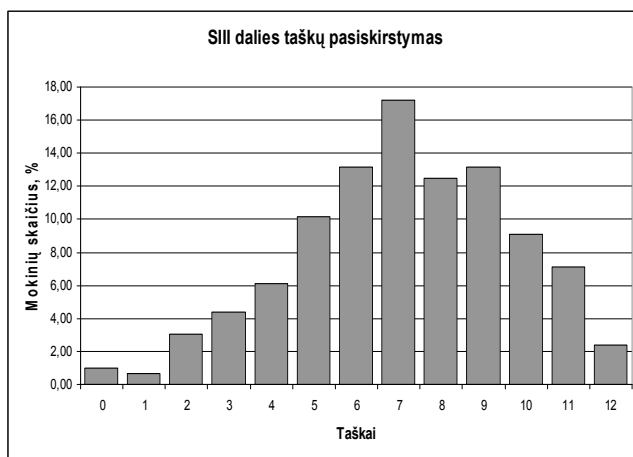
7–12 paveiksluose matome, kaip užduoties taškai po pervertinimo pasiskirstė tarp 2007 m. MBE laikusių kandidatų. Taip pat matome, kaip egzamino užduoties atskiri klausimai koreliavo su visa egzamino užduotimi.

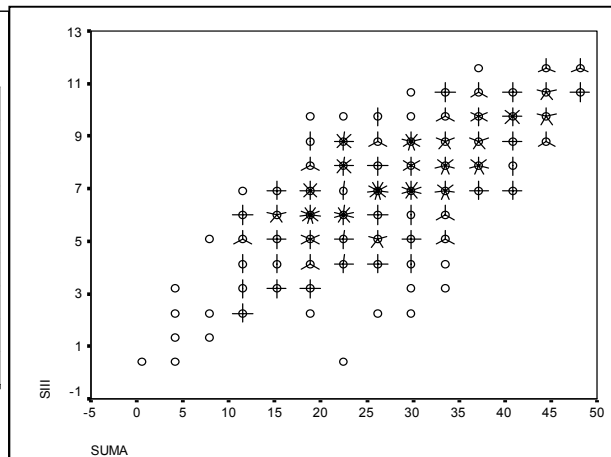
7 pav. Taškų, gautų po pakartotinio vertinimo už užduoties II dalies 16–23 klausimus, pasiskirstymas.

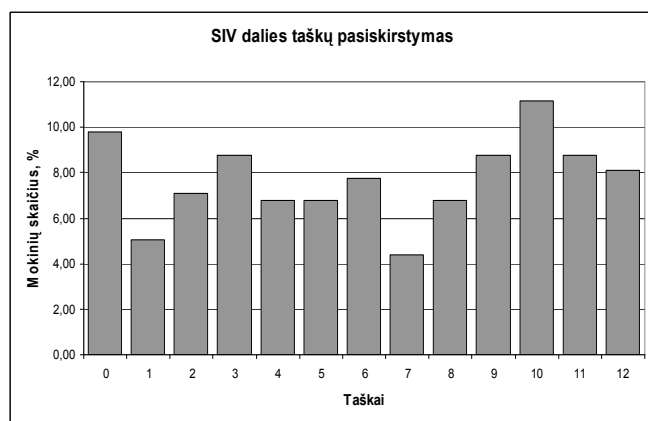
8 pav. Egzamino užduoties II dalies 16–23 klausimų ir visos užduoties po pakartotinio vertinimo rezultatų santykis.

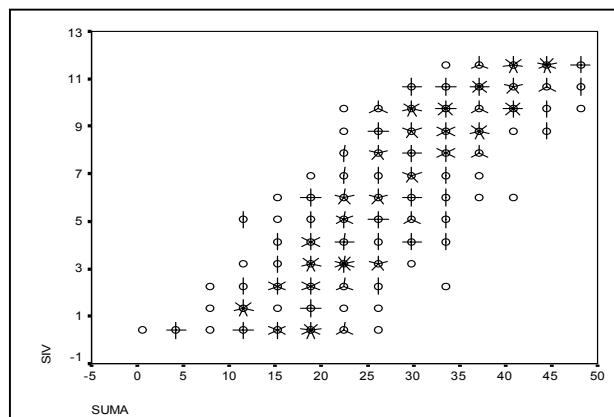
9 pav. Taškų, gautų po pakartotinio vertinimo už užduoties II dalies 24–30 klausimus, pasiskirstymas.

10 pav. Egzamino užduoties II dalies 24–30 klausimų ir visos užduoties po pakartotinio vertinimo rezultatų santykis.

11 pav. Taškų, gautų po pakartotinio vertinimo už užduoties II dalies 31–38 klausimus, pasiskirstymas.

12 pav. Egzamino užduoties II dalies 31–38 klausimų ir visos užduoties po pakartotinio vertinimo rezultatų santykis.

2007 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino užduoties visos dalys gerai koreliavo su visa mokyklinio istorijos egzamino užduotimi. Atskirų užduočių koreliacija buvo teigiama ir artima 1. Ypač stiprus SII (klausimai iš vidurinių amžių istorijos) ir SIV (klausimai iš naujausiųjų laikų istorijos) egzamino užduoties dalių ryšys su visa užduotimi. Šių užduoties dalių koreliacijos koeficientas yra didesnis nei 0,8 (SII – 0,82, SIV – 0,84).

Gerai koreliavo ir kitos užduoties dalys su visa užduotimi. Egzamino užduoties dalies su pasirinkamaisiais atsakymais koreliacijos koeficientas yra lygus 0,75. O užduoties dalies SIII (klausimai iš naujųjų laikų istorijos) koreliacijos koeficientas lygus 0,73.

ATSKIRŲ UŽDUOTIES DALIŲ ĮVERTINIMAS PAGAL SUNKUMĄ

Aptariant 2007 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino užduoties atskirų klausimų veikimą, reikia atsižvelgti į statistinius testo klausimo kokybės indikatorius: klausimo sunkumą ir klausimo skiriamąją gebą.

Klausimo sunkumas yra parametras, tiesiogiai parodantis, kuri egzaminą laikiusių mokinių dalis teisingai atsakė į klausimą. Geriausi klausimai pagal statistinę testų teoriją yra

tie, kurių sunkumas apie 50 proc. Labai lengvo klausimo sunkumas – daugiau kaip 80 proc. Labai sunkaus klausimo sunkumas – mažiau kaip 20 proc. Žemiau pateiktoje lentelėje matomas klausimų pasiskirstymas pagal sunkumą.

2 lentelė. Užduoties klausimų pasiskirstymas pagal sunkumą

Užduoties dalys	Labai sunkūs (iki 20 proc.)	Sunkūs (20–40 proc.)	Optimalūs (40–60 proc.)	Lengvi (60–80 proc.)	Labai lengvi (80–100 proc.)
Klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais (1–15 kl.)			1, 2, 4, 8, 11, 12, 14	3, 5, 6, 7, 9	10, 13, 15
Viduriniai amžiai (16–23 kl.)		17, 18, 20, 22, 23	16, 19, 21		
Naujų laikų Lietuvos istorija (24–30 kl.)		25	26, 29, 30	24, 27	28
Naujausieji laikai (31–38 kl.)		36, 38	32, 34, 35	31, 33, 37	
Iš viso		8 kl.	16 kl.	10 kl.	4 kl.

26 užduoties klausimai buvo optimalūs ir lengvi. 4 klausimai buvo labai lengvi. Labai sunkių klausimų užduotyje nebuvo. 8 klausimai mokiniams buvo sunkūs.

Klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais mokiniams buvo lengviausi. Sunkiausia mokiniams buvo egzamino dalis, skirta vidurinių amžių istorijai. Naujųjų ir naujausiųjų laikų istorijai skirti klausimai mokiniams buvo optimalūs. Taigi visa istorijos egzamino užduotis mokiniams buvo optimali. Pirmoji užduoties dalis buvo lengvesnė nei antroji dalis, kurios klausimai paremti istorijos šaltinių (tekstų, iliustracijų, žemėlapių) analize. Šiais klausimais reikalauta parodyti istorijos žinias ir gebėjimą analizuoti bei vertinti patį dokumentą, atpažinti įvykius ir procesus, susieti pateiktą informaciją su žinomu istorijos kontekstu. Tai liudija ir bendra užduoties statistika.

Keturi istorijos mokyklinio brandos egzamino užduoties klausimai mokiniams buvo labai lengvi. Trys (10, 13, 15) iš jų buvo klausimai su pasirenkamaisiais atsakymo variantais. Du klausimai buvo skirti patikrinti mokinių žinioms iš politinio šiuolaikinės visuomenės gyvenimo, vienas – iš Lietuvos istorijos tarpukario laikotarpio. 13 klausimas mokiniams buvo pats lengviausias istorijos egzamino užduotyje. Atsakant į šį klausimą, mokiniams reikėjo iš pateiktų atsakymo variantų nurodyti, kokia partinė sistema veikia šiandieninėje Lietuvoje. 93,92 proc. egzaminą laikusių mokinių teisingai atsakė, kad Lietuvoje yra daugiapartinė sistema. 15 užduoties klausimas mokiniams taip pat buvo labai lengvas. Mokinių buvo klausiama, kurios valstybės 1938–1940 m. įteikė Lietuvai po ultimatumą. 87,84 proc. egzaminą laikusių mokinių į šį klausimą atsakė teisingai. 10 užduoties klausimas reikalavo nurodyti, kuris pareigūnas pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją negali dalyvauti politinių partijų veikloje. 80 proc. mokinių teisingai nurodė, kad politinių partijų veikloje negali dalyvauti Prezidentas. Nors šie klausimai buvo labai lengvi istorijos egzaminą laikusiems mokiniams, tačiau šių klausimų skiriamoji geba nebuvo gera. Į šiuos klausimus vienodai gerai atsakė ir stipriausi, ir silpniausi egzaminą laikiusieji mokiniai.

Egzamino užduoties II dalyje lengviausias buvo 28 klausimas. Atsakant į šį klausimą, reikėjo remiantis šaltiniu B nurodyti dvi problemas, su kuriomis susidūrė caro valdžia, siekusi įgyvendinti šaltinyje A iškeltą uždavinį. Kitaip tariant, iš šaltinio B reikėjo išrašyti du teiginius.

81,7 proc. mokinių teisingai atsakė į šį klausimą. Tačiau šis klausimas prastai skyrė stipriuosius ir silpnuosius mokinius. Klausimo skiriamoji geba – 19,66 proc. Atlikus mokinių darbų pervertinimą galima konstatuoti, kad 23,6 proc. mokinių sugebėjo išrašyti tik problemą.

Statistiniai duomenys rodo, kad aštuoni istorijos mokyklinio brandos egzamino užduoties klausimai buvo sunkūs. Šie klausimai buvo iš istorijos egzamino užduoties II dalies, kuri tikrino mokinių žinias ir gebėjimą dirbti su istoriniais šaltiniais. Penki klausimai buvo iš vidurinių amžių istorijos laikotarpio, vienas – iš naujųjų laikų istorijos laikotarpio ir du – iš naujausiųjų laikų istorijos kurso. Atsakant į viduramžių laikotarpio užduoties klausimus mokiniams buvo sunku nusakyti iš dokumento teksto valstiečio socialinę priklausomybės formą, paaiškinti, koku būdu į ją valstietis patekdavo (17 kl.). Tai pat mokiniams buvo sunku nurodyti valstiečio baudžiavinės priklausomybės du bruožus (18 kl.), paaiškinti feodo sąvoką (20 kl.), nusakyti miesto teisinę padėtį (22 kl.), įvardyti santvarką ir joje vyravusią ūkio formą (23 kl.). Teisingai į šiuos klausimus atsakė trečdalis egzaminą laikusių mokinių. Nors šie klausimai mokiniams buvo sunkūs, tačiau skiriamoji geba buvo gera.

Sunkiausias egzamino užduotyje buvo 36 klausimas. Į jį teisingai atsakė 29,2 proc. egzaminą laikusių mokinių. Klausimas buvo iš naujausiųjų laikų istorijos kurso. Mokiniams buvo sunku teisingai nurodyti, kuo skyrėsi kariniams blokams priklausančių valstybių politinis valdymas ir ekonominė santvarka. Mokinių darbų pervertinimas parodė ir detalesnę mokinių atsakymų vaizdą. 19,93 proc. mokinių (iš 296) į 36 klausimą atsakė teisingai, 26,01 proc. į šį klausimą atsakė neteisingai. 34,80 proc. mokinių visai nepateikė jokio atsakymo į šį klausimą. 16,22 proc. mokinių teisingai nurodė politinį valstybių valdymą. Ir tik 3,04 proc. mokinių teisingai nurodė ekonominę valstybių santvarką. Šis klausimas rodo, kad dalis mokinių negeba skirti ekonominių santvarkų. Nors 36 klausimas mokiniams buvo sunkus, tačiau šio klausimo skiriamoji geba buvo labai gera – 65,17 proc.

ATSKIRŲ UŽDUOTIES DALIŲ ĮVERTINIMAS PAGAL SKIRIAMĄJĄ GEBĄ

Klausimo skiriamoji geba rodo, kaip atskiras užduoties klausimas išskyrė stipriausius ir silpniausius mokinius. Jeigu klausimas buvo lengvas, į jį beveik vienodai teisingai atsakė stipriausieji ir silpniausieji mokiniai. Tokio klausimo skiriamoji geba maža. Pagal statistinę testų teoriją geri klausimai yra tie, kurių skiriamoji geba yra daugiau kaip 40 proc., labai geri klausimai, kurių skiriamoji geba yra daugiau negu 60 proc., blogi klausimai, kurių skiriamoji geba iki 20 proc.

3 lentelė. Užduoties klausimų pasiskirstymas pagal skiriamąją gebą

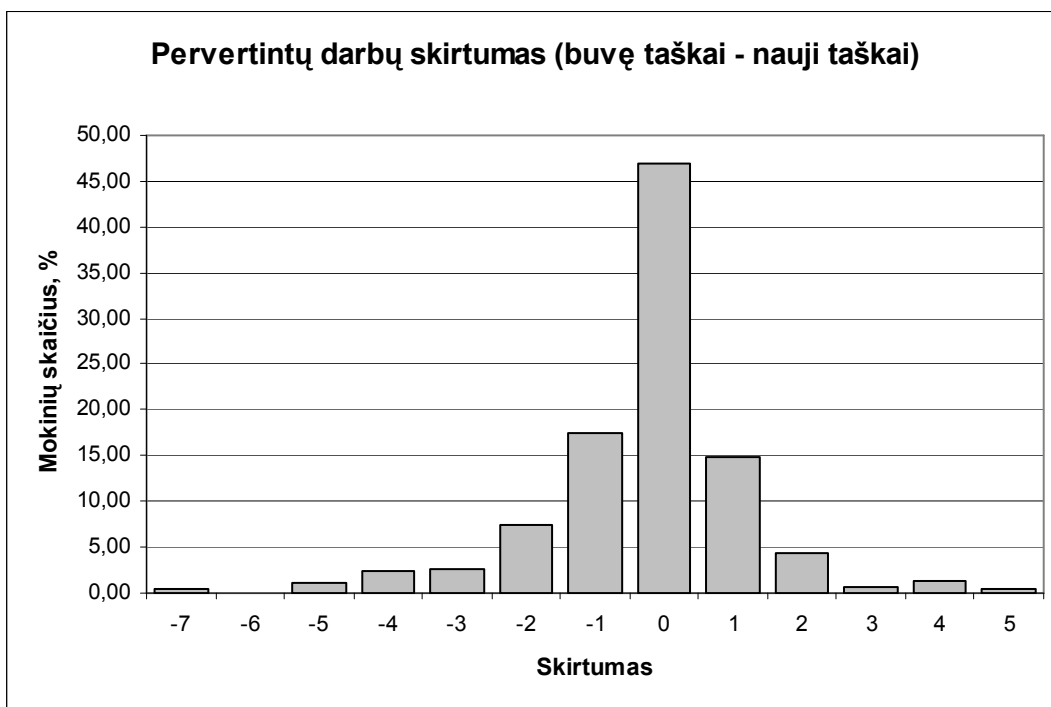
Užduoties dalys	Iki 20 proc.	20–40 proc.	Daugiau kaip 40 proc.
Klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais (1–15 kl.)	13	1, 3, 7, 10, 14, 15	2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12
Viduriniai amžiai (16–23 kl.)		22	16, 17, 18, 19, 20, 21, 23
Naujųjų laikų Lietuvos istorija (24–30 kl.)	28	26, 27, 29, 30	24, 25
Naujausieji laikai (31–38 kl.)			31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
Iš viso	2 kl.	11 kl.	25 kl.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad 25 užduoties klausimų skiriamoji geba buvo gera. Labai gera skiriamoji geba buvo 7 užduoties klausimų (16, 32, 33, 34, 35, 36, 38). Tik dviejų klausimų skiriamoji geba buvo bloga (13, 28). Į šiuos klausimus vienodai gerai atsakė ir silpniausiai, ir stipriausiai mokiniai. 13 ir 18 klausimai blogai išskyrė mokinius pagal žinias ir gebėjimus. Abu šie klausimai buvo labai lengvi.

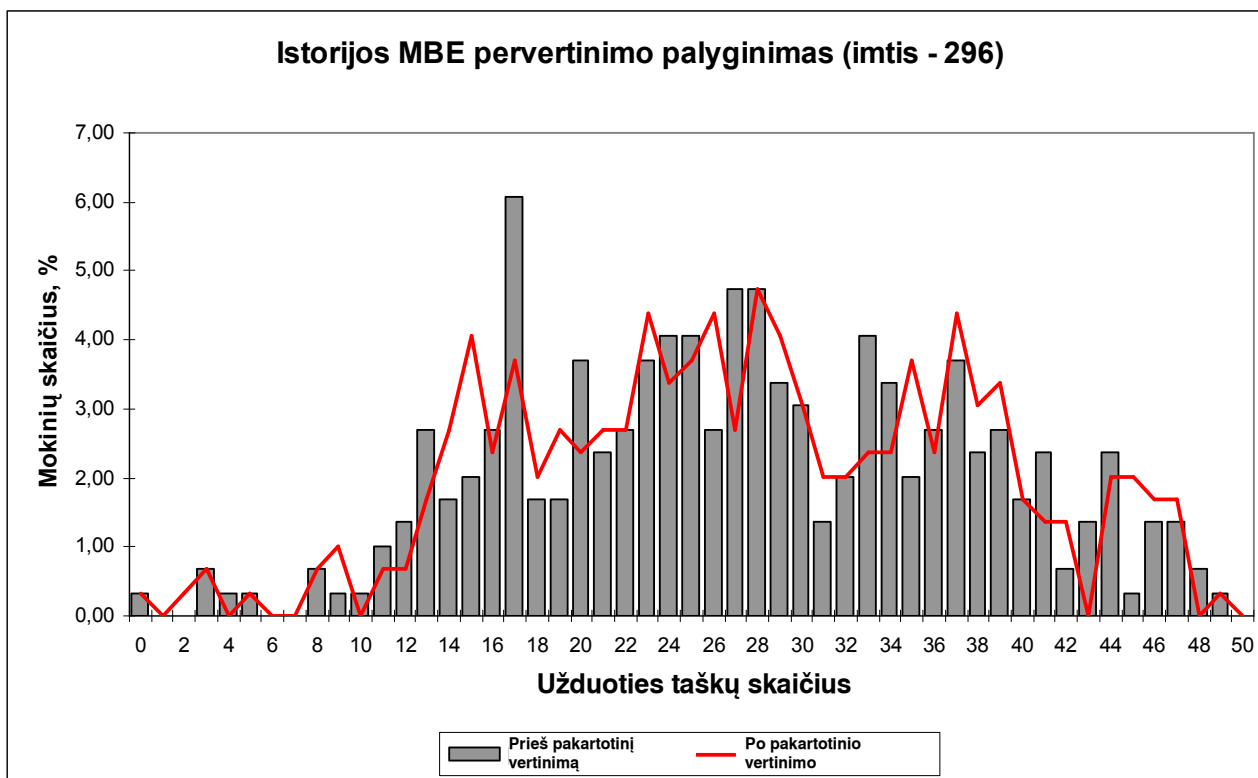
PERVERTINTŲ DARBŲ STATISTIKOS ANALIZĖ

296 istorijos mokyklinio brandos egzamino darbų įvertinimo po pervertinimo palyginimas su ankstesniu įvertinimu pateiktas diagrama. Po atlikto darbų pervertinimo 47 proc. įvertinimų atitiko. Pakartotinis vertinimas parodė, kad įvertinimai dažniausiai skyrėsi 1 ir 2 taškais. Tai liudija pateikta diagrama (žr. 13 pav.).

13 pav. Pervertintų darbų skirtumas.

15 proc. pervertintų mokinių darbų galutinis įvertinimas buvo padidintas 1 tašku, 4,5 proc. darbų – padidintas 2 taškais. 17 proc. pervertintų mokinių darbų galutinis įvertinimas buvo sumažintas 1 tašku, 7 proc. darbų – sumažintas 2 taškais. 19,5 proc. darbų įvertinimas po pervertinimo buvo 1 ir 2 taškais padidintas, o 24 proc. – sumažintas. Pervertinimas parodė, kad galutiniai įvertinimai išsiskyrė nežymiai. Darbų pervertinimas rodo, kad beveik vienodai didėjo arba mažėjo galutinis mokinių darbų įvertinimas. Galima konstatuoti, kad vertintojai mokinių darbus stengėsi vertinti objektyviai. 1 ir 2 taškų įvertinimų skirtumų atsirado dėl formalios instrukcijos taikymo ir negebėjimo mokinių nestandartinius atsakymus įvertinti teisingai. Didesnių nei 2 taškų galutinių įvertinimų skirtumų buvo labai nedaug. Jie atsirado dėl aritmetinių klaidų, pastabumo stokos ir vertintojų neatidumo.

14 pav. Istorijos MBE pagrindinės sesijos darbų prieš pakartotinį vertinimą ir po pakartotinio vertinimo rezultatų palyginimas.

IŠVADOS

2007 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino užduotis buvo optimali (taškų vidurkis – 23,12 taško). Tematiniu požiūriu užduotis atitiko egzamino matricą, tačiau šiek tiek išsiskyrė užduoties klausimų pasiskirstymas matricoje pagal žinias ir gebėjimus. Mokinių gebėjimams tikrinti buvo 6 proc. klausimų daugiau, nei numatyta egzamino matricoje. Užduotyje nebuvo labai sunkių klausimų. Dauguma klausimų buvo optimalūs ir lengvi. Beveik 66 proc. užduoties klausimų buvo geros skiriamosios gebos. Visos 2007 m. MBE užduoties dalys gerai koreliavo su visa užduotimi. Jų koreliacijos koeficientas artimas 1.

296 mokinių darbų pervertinimas parodė, kad mokytojų vertinimas buvo geras. Beveik 50 proc. pervertintų darbų galutinis įvertinimas sutapo. Paklaidos, kurios atsirado po pervertinimo, svyravo nuo vieno iki dviejų taškų, tiek pakeliant, tiek sumažinant galutinius mokinių darbų įvertinimus. Šiuos neatitikimus lėmė formalus instrukcijos taikymas ir negebėjimas teisingai įvertinti mokinių nestandartinius atsakymus. Vieno ir dviejų taškų paklaidos nelėmė mokinių darbų galutinio įvertinimo. Didesnių nei 2 taškų galutinių įvertinimų skirtumų buvo labai nedaug. Jie atsirado dėl vertintojų aritmetinių klaidų ir neatidumo.